

Vesthimmerlands Museumsforening

Besøg på Aggersborggaard med Kulturarvsbussen

Indholdsfortegnelse

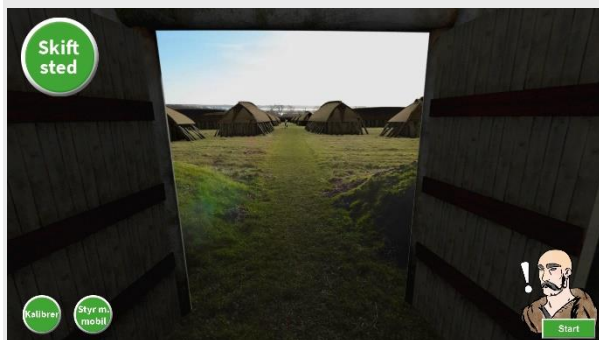
Leder	s. 3
Broders Klumme	s. 4
Arkæologi	s. 7
Præsentation	s. 8
Stenaldercenter Ertebølle	s. 10
Læserbrev	s. 11
Kulturarvstjenesten/Kulturuge	s. 12
Johannes V Jensen Museet	s. 13
Slægtsforskerne	s. 16
Kunstmuseet	s. 17
Kunstforeningen	s. 18
Museernes efterårsprogram	s. 19
Efterårsudflugt	s. 21
Historisk mad-, øl- og mjødlaug	s. 22

AGGERSBORG - nu med App

Tag med app'en tilbage i tiden – og se Danmarks største vikingeborg rejse sig af støvet!

Levende formidling ved Limfjorden

God fornøjelse

Vesthimmerlands Museum

SS Søndergade 44, 9600 Aars

Åbningstider

1. maj - 31. august:
dagligt kl. 11-17
mandage lukket

1. september - 30. april:
dagligt kl. 13-17
mandage lukket

Lukket 24.-25. og 31. december
samt 1. januar

Øvrige besøg efter forudgående
aftale med museet

Kontortid:

mandag - torsdag: kl. 9.00 - 16.00

fredag: kl. 9.00 - 13.00

tlf.: 98 62 35 77

KULTURThit

Arrangementskalender for
Vesthimmerlands Kommune kommer i
din postkasse en gang i kvartalet

Leder

Årets kulturarvsbus bragte os på syvende år rundt i hele Vesthimmerland og blev en manifestering af, at der igen og igen er nye historier at fortælle fra Vesthimmerlands Museums ansvarsområde. På årets tur gik det fra tiden, vi er i, og helt tilbage til stenalderen i Vesthimmerland, hvor man byggede gravmonumenter af en dimension - ufattelig for et nutidsmenneske. Især når man tænker, at datidens mennesker kun havde de bare næver - og naturligvis også den menneskelige opfindsomhed - som stærkeste redskaber.

Kulturarvbussens passagerer fik som første punkt på dagens rejse fortællinger om de mange spændende og banebrydende fund, der er fremkommet ved arbejdet med den nye ringvej omkring Aars. Der er flere fund af national betydning, som kommer til at indgå i museets forskning i den kommende tid. Vi glæder os i foreningen til at byde til foredrag, når flere resultater fra de mange udgravninger kan formidles til et bredere publikum. En turdeltager bemærkede ved turens slutning, at dagen havde bragt hende igennem flere tusinde års vesthimmerlandsk historie, og at museet også har stort fokus på den tid, vi lever i. For mange af turens deltagere er det en del af deres erindringer. Nyere tid, som det hedder på museumsprog, er et væsentligt indsatsområde

for kulturarvstjenesten og et af de områder, hvor Vesthimmerlands Museum er banebrydende på landsplan.

Opfindsomhed præger Kulturarvsmåned, som fik sin debut for tre år siden; men allerede nu har vist sit værd som et stærkt aktiv for kulturarrangementer i hele Vesthimmerland. Igen har der været over 40 arrangementer i løbet af juni. Mangfoldigheden er stor og engagerer såvel professionelle aktører, som glade frivillige i kommunens mange foreninger. Museets ansatte investerer mange timer og kræfter; men er også et lysende eksempel på stærkt samarbejde mellem professionelle kulturaktører og de mange frivillige i foreningerne rundt om i kommunen. Vi håber at Vesthimmerlands Kommune fortsat vil støtte Kulturarvsmåned, som et tilbagevendende aktiv for tusindvis af vesthimmerlændinge.

Hardy Jensen
Formand for
Vesthimmerlands Museumsforening

Oplysninger om museets virke og arrangementer kan ses på:

www.vesthimmerlandsmuseum.dk

og i museets elektroniske nyhedsbrev, som du kan tilmelde dig

mail@vmus.dk

hvis ikke du allerede får det

Broders klumme

Arkæologi er en berigende udgift

Tillykke Vesthimmerland med den ny Aars Ringvej og det store anlægsarbejde, der nu er afsluttet. Jeg stiller mig gerne i køen blandt gratulanterne. Ikke for at udtrykke et bestemt standpunkt, men for at fremhæve det værdifulde kulturhistoriske arbejde, der kunne gennemføres af museets arkæologer i forbindelse med vejbyggeriet.

Gennem årtusinder skabte veje forbindelser mellem steder og mennesker og gjorde det derved muligt, at varer, ideer og viden kunne flyttes over store afstande. I begyndelsen - blot udgjort af træde- og hjulspor - fulgte disse veje de letteste passager gennem Himmerlands ofte bakkede og våde terræn, hvor allerede mindre højdedrag og åer kunne udgøre store forhindringer. I modsætning hertil kan moderne veje anlægges overalt og landskabshindringer fjernes ved hjælp af store entreprenørmaskiner. Den slags omfattende indgreb går selv sagt ud over spor af anlæg fra fortiden, der gemmer sig så mangfoldigt i den vesthimmerlandske muld.

Netop spor af fortidens liv har gjort Vesthimmerland kendt langt ud over kommunens og landets grænser. Således giver stednavne som Ertebølle, Gundestrup, Borremose, Skarp Salling og Aggersborg international genklang. Samtidig er Vesthimmerland i den for-

delagtige situation at have sit eget arkæologiske museum, der som et af de kun 27 museer i Danmark har lovhjemmel og ekspertisen til at gennemføre arkæologiske undersøgelser og forskning. Dermed kan det sikres, at den antikvariske del af anlægsopgaver i kommunen bliver udført som loven kræver.

Vesthimmerlands Museums arkæologer har i flere år fulgt forberedelserne til den nye ringvej og har fra begyndelsen været involveret i planlægningen. Således har museet i tæt dialog med kommunen og entreprenøren sikret de lovbefalede undersøgelser af alle de forhistoriske anlæg, der kom frem på det nye vejtracé. Der fremkom hverken guld, sølv eller ædelsten, men fund af anlægsspor, der giver os viden om fortidens religion, livsvilkår og bebyggelser - bl.a. er der fundet spor af tre landsbyer fra jernalderen. Den første landsby lå lidt vest for det sted, hvor den nye ringvej forbindes med den gamle Roldvej lige et stenkast fra Rævemosen, fundstedet for det verdenskendte Gundestrupkar. Måske har landsbyen her været stedet, hvor Gundestrupkarret blev opbevaret, før det blev ofret til guderne i mosén flere århundreder senere?

Den næste landsby lå kun 600 m mod vest og var ligesom den første fra omkring 240 f.Kr. Helt usædvanligt var byen befæstet med en voldgrav, hvad ganske sjældent er dokumenteret for bopladser fra perioden. Indtil nu er der

kendskab til kun tre befæstede landsbyer fra jernalderen i Danmark: Den nye fra Ringvejen, som vi har kaldt Fuglsang, Borremosefæstningen og Lyngsmosen ved Ringkøbing. Af de tre anlæg ligger de to altså i Vesthimmerland.

Den tredje landsby kom frem lidt længere mod vest, hvor ringvejen krydser Himmerlandsstien. Den var samtidig med de to andre, men husene havde smukke, brolagte indgangspartier. Arkæologerne fandt endvidere jernudvindingsovne, keramikovne og en lergrav, hvor pottemagerne hentede deres ler. Blandt de mange lerkar, arkæologerne hjemtog fra landsbyen, var et enkelt kar dog ganske anderledes end alle de andre. Det var anbragt under ildstedet i et af husene og med bunden i vejret nærmest som besværgelse eller husoffer. Det viste sig, at karret oprindeligt kom fra Oldenburg i Tyskland. Var det mon kommet til Vesthimmerland gennem handel, giftermål eller som gave?

Til de øvrige spændende fund på ringvejen hører også en mere end 4.200 år gammel stolpecirkel, en slags Stonehenge, i træ. Det er det første anlæg af sin art, der er fundet i Danmark. Tilsvarende findes i Wales i England. Vesthimmerlands stolpecirkel havde i midten en grube indeholdende rester af flere mennesker - både børn og voksne. Museet er ved at undersøge, om det er tale om lokale folk eller udefrakommende.

Disse og andre fund på ringvejen for-

tæller, at der allerede i stenalderen, bronzealderen og jernalderen var forbindelser mellem Vesthimmerland og andre regioner i Europa. Museets fund har vakt opsigt, har været omtalt i TV-avisen, på Kulturstyrelsens Top 10-liste samt på symposier og konferencer. De har givet museet anerkendelse i fagkredse og har øget interessen for Vesthimmerland. Således har undersøgelserne endnu en gang slået fast, at vi i vores kommune har et enestående fantastisk arkæologisk område, der gemmer på banebrydende ny viden. For at udforskningen sikres fremadrettet, gælder det om at fastholde og videreudvikle museets arkæologiske kompetencer og styrke museets forskning, vidensarbejde og formidling. Derfor er det ganske nødvendigt, at Vesthimmerlands Kommune opprioriterer udviklingen af sit arkæologiske museum. Forskning er i denne forbindelse en lovbehaftet museumsopgave, og kommunens engangstilskud i 2018 har bragt os et par skridt videre, men vi sidder i en økonomisk spændetrøje, der forhindrer, at vi kan komme i mål.

Sådan fandt vi resterne af landsbyen

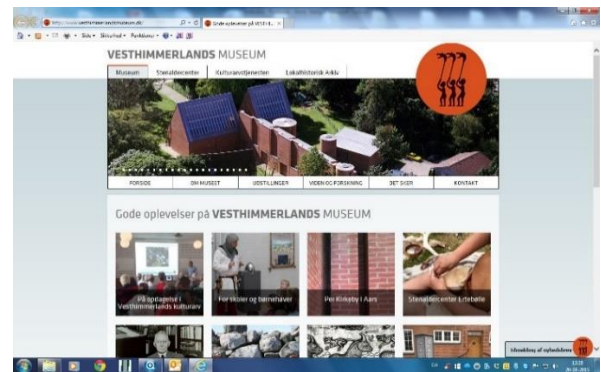
*Nej, jeg tror nu.... Hvad siger du?
(Billederne venligst stillet til rådighed af Torsten Hansen, Aars Avis)*

Hvad er det Vesthimmerlands Museum kan? Museet kan sammen med sine samarbejdspartnere opbygge og fæstne Vesthimmerlands kulturhistoriske fundament, hvor fortid og nutid tager specifikt afsæt i lokalområdet og spejles i et større nationalt og internationalt perspektiv. Et sådant perspektiv er ikke flygtigt! Det fortæres ikke af et øjeblik eventoplevelse, men har bestandighed og sigter langt ud i fremtiden som dokumentation og basis for fremtidige beslutninger. I denne forbindelse er det skriftlige arbejde i form af tekster og dokumenteret viden en nødvendig, berigende og ekstrem langtidsholdbar investering. Det kræver tid, overblik, indsigt, viden, arbejdsomhed og evnen til at udtrykke sig på skrift. Det er mindre spektakulært, mindre forbrugsorienteret og komplet uegnet til omregning i besøgstal og effektivitetsmålinger. Til gengæld er det skriftlige arbejde ryggraden i vores kulturforståelse, i vores viden om historie, samt for sproget og de kulturprocesser, der har formet vort land gennem århundreder. Af samme

grund bør det efter min overbevisning også have allerhøjeste prioritet at bevare og udvikle denne væsentlige, men mindre synlige del af museumsarbejdet. Som ukuelig optimist er det mit håb, at også beslutningstagerne i Vesthimmerlands Kommune vil vågne, erkende vidensarbejdets værdier og give det faglige arbejde med Vesthimmerlands kulturarv et afgørende løft. Visionen er at samle alle gode kræfter i Vesthimmerland til fælles fodslag for den vesthimmerlandske kulturarv og til gavn for alle borgere og gæster i kommunen.

Broder Berg
Museumsdirektør

Har du været på museets flotte hjemmeside?
www.vesthimmerlandsmuseum.dk

Her kan du læse om/se billeder af hele museets virke
fra forskning til formidling
fra udgravning til udstilling
fra kulturarv til kunst
fra stenalder til samtid....

Overgangen mellem tragt- bæbertid og enkeltgravs- tid i Nordvestjylland

Et forskningssamarbejde mellem Vesthimmerlands Museum og Aarhus Universitet

Vesthimmerlands Museum og Aarhus Universitet har siden 2014 samarbejdet om en forskningsindsats, der har som mål at undersøge den kulturelle udvikling på overgangen mellem tragt- bæbertid (4000-2800 f.Kr.) og enkeltgravs- tid (2800-2250 f.Kr.) i Nordvestjylland. Det lyder måske ikke særligt ophid- sende i sig selv, men det er faktisk store spørgsmål, der er på spil!

Afslutningen på Ertebølletiden for om- kring 6000 år siden betød enden på Danmarks jægerstenalder og starten på tragt- bæbertkulturen (4000-2800 f.Kr.), der er betegnelsen for Sydskan- dinaviens tidligste bondesamfund. I sen tragt- bæbertid splittede Sydskan- dinaviens indbyggere op i en række regionalt be- tingede lokalgrupper, som i Nord- vestjylland er kendetegnet ved opførel- sen af de såkaldte stendyngegrave (3100-2800 f.Kr.). I den nyeste forsk- ning er de tolket som delte grave for et menneske og to individer af kvæg, der tilsammen var arrangeret som vogn og okseforspand under en dyng af sten, anlagt ved siden af datidens vejforløb på lange rækker, som var der tale om konvojer af vogne gennem landskabet. I Vesthimmerland er efterhånden kort- lagt og udgravet en hel del gravpladser

med de ejendommelige vognbegravel- ser fra bondestenalderen, og vi har i dag kendskab til lokaliteter ved bl.a. Tolstrup, Aars, Aalestrup, Svingel- bjerg, Ullits, Fjelsø, Vestrup og Øster- bølle.

*Udgrav-
ningsfelt
med over-
pløjet
gravhøj på
Østerbølle
Hede*

Men tragt- bæbertidens dage var talte. I årtierne omkring 2850 f.Kr. opstod en- keltgravskulturen i Jylland som en regi- onal variant af en fælles central- og nordeuropæisk kulturstrømning, der var kendetegnet ved brugen af individuelle begravelse i rundhøje, stridsøkser og keramiske bægre ornamenteret med snoreindtryk. Efter en tidlig ekspansi- onsfase i Slesvig-Holsten samt Midt- og Vestjylland, nåede enkeltgravskultu- ren omkring 2800/2750 f.Kr. frem til Nordvestjylland, hvor den fulgte efter tragt- bæbertkulturen. Forholdet mellem Jyllands grupper tilhørende den sene tragt- bæbertkultur og de tidlige enkelt- gravsgrupper har i årtier været gen- stand for intens arkæologisk debat. Ar- gumenter for et lokalt optag (hvor det var tragt- bæbertfolket, der skiftede livs- stil) har i de senere år stået stærkt, men for nylig har omfattende DNA-studier indikeret en høj grad af slægtskab mel- lem Europas snorekeramiske grupper og grupper fra Yamna-kulturen, som fra stepperne i Kaukasus skulle have ”ind- taget” Europa i tiden omkring 3000

f.Kr. I DR's stort opsatte tv-serie "Historier om Danmark" kunne man således følge yamna-folkets vandring til Europa og helt op til den jyske halvø, og hvis DNA-forskerne har ret i deres forskning, så er det ikke småting, som de bragte til Europa på deres vandring. Nævnes kan bl.a. det indoeuropæiske sprog (som f.eks. dansk i dag bygger på), lysere hud samt evnen til at kunne fordøje mælkesukker. Man taler ligefrem om, at dette var tidspunktet, hvor den moderne europæer blev født.

*Niels Nørkjær
Johannsen fra Aarhus
Universitet og Simon Kjær*

Nielsen fra Vesthimmerlands Museum i gang med at undersøge en grav fra enkeltgravstid.

Imidlertid kan de kulturelle og demografiske processer, som har skabt de genetiske mønstre, forstås på en række forskellige måder, og situationen lige nu kalder derfor på nye data fra det arkæologiske felt, som kan spille sammen med DNA-forskernes indsats. Først og fremmest mangler der moderne regionalstudier af forholdet mellem de forskellige gruppers gravpladser, bopladser og aktiviteter i konkrete landskaber og på lokaliteter, hvor de optræder sammen. Og det er netop her, museets forskningssamarbejde med Aarhus Universitet kommer ind i billedet. Indtil videre har projektets indsats været rettet mod lokaliteten Østerbølle

Hede, hvor der på en og samme gravplads er fundet og kortlagt bosættelser, grave, hjulspor og kulturlæg fra både sen tragtbægetid og tidlig enkeltgravstid. Takket være midler fra Slots- og Kulturstyrelsen har vi i både 2016 og 2017 kunnet foretage udgravninger på lokaliteten, og der er gjort en række værdifulde iagttagelser, som vi på et senere tidspunkt uden tvivl vil kunne berette meget mere om. Spørgsmålet, som vi med undersøgelserne til sidst håber at komme nærmere med et svar på, er naturligvis: Indtraf forandringerne i Nordvestjylland i tiden omkring 2800 f.Kr. som følge af indvandring fra syd, eller var der snarere tale om en roligere og mere kontinuerlig udvikling, hvor det var udveksling af mennesker, genstande og ideer, der var drivkraften bag de forandringer, som indtraf på dette skelsættende tidspunkt i både Danmarks og Europas forhistorie.

Simon Kjær Nielsen
Arkæolog

Præsentation

Mit navn er Gitte Lambertsen Hjortlund, og jeg er den nye arkæolog på Vesthimmerlands Museum. Jeg er blevet spurgt om en lille beskrivelse af mig selv, så det vil jeg forsøge at give her.

Jeg er født og opvokset i Vendsyssel på en gård uden for landsbyen Stenum. Da jeg skulle i gymnasiet flyttede min familie til Hjedebæk her i Himmerland, og jeg endte derfor på gymnasiet i Aars

Det er lidt sjovt at tænke på, at jeg dengang overhovedet ikke havde i tankerne, at jeg skulle ende med at arbejde på Vesthimmerlands Museum.

Efter gymnasiet rejste jeg rundt i verden til Ghana, Sri Lanka, Maldiverne og Vietnam, og da jeg returnerede til Danmark, arbejdede jeg hos den lokale baker i Støvring, før jeg flyttede til København og startede på bacheloren i forhistorisk arkæologi.

Efter at jeg færdiggjorde min bachelor med et projekt om grubehusene i vikingetidens Øm tæt på Roskilde, arbejdede jeg vidt omkring på diverse udgravninger i Danmark. Dette bragte mig til Lolland, Sjælland, Vendsyssel og her til Vesthimmerland. Derudover var jeg også med på et forskningsprojekt i Jordan med Aarhus Universitet og Bochum Universitet.

I 2016 vendte jeg tilbage til studielivet, da jeg startede på en Master i Biologisk Antropologi på University of Cambridge i England. Denne sluttede jeg af med et speciale om vold og krig i jægerstenalderen i Sydsandinavien.

Et spørgsmål jeg ofte bliver stillet er, hvilken tidsperiode jeg interesserer mig mest for, og her må jeg ærligt indrømme, at jeg ikke har nogen præference.

Det jeg finder mest spændende, er de overordnede perspektiver, både i forhold til den menneskelige udvikling og geografiske kontakter mellem mennesker i fortiden, hvilket for eksempel Gundestrupkarret repræsenterer. Dermed ikke sagt, at jeg ikke ofte finder mig selv blive voldsomt optaget af et aspekt i en bestemt tidsperiode.

Et andet oplagt spørgsmål til en arkæolog er selvfølgelig, hvad det mest interessante, jeg har fundet, er. Og det må være fundet af fodaftryk fra to neolitiske mennesker, der under en storm er løbet ud i vandet for at hente deres fiskeruse. Det er nok ikke det mest banebrydende fund, arkæologien har præsteret, og det giver heller ikke et overordnet billede af hverken den periode eller forhistorien; men det er i min verden en fascinerende historie og et hverdagsbillede, der bliver tegnet af to forhistoriske mennesker, og de udfordringer deres liv har bestået af.

Gitte Lambertsen Hjortlund
Arkæolog

Frivillige til museumsundervisningen søges!

Interesserer du dig for historie, og har du tid og lyst til at dele denne interesse med andre? Så kan det måske være en ide at blive frivillig i museumsundervisningen. (Se Blad nr. 1- 2018)

Henvendelse til:

Museumsunderviser

Kim Callesen

Tlf. 27 85 11 87 eller

undervisning@vmus.dk

Misvisende museumsstatistik

af Broder Berg

Danmarks Statistik offentliggør årligt en opgørelse over museernes besøgstal. Opgørelsen laves på baggrund af museernes egne indberetninger i begyndelsen af året. Indberetningen sker ved hjælp af et online-skema, hvor forskellige rubrikker skal udfyldes. Skemaet skelner mellem besøgende i udstillinger og besøgende ved arrangementer uden for museets adresse/matrikel. Så langt så godt. Misvisningen opstår, når den officielle oversigt kun angiver besøgende i udstillingerne.

Det betyder nemlig, at museumsaktiviteter i form af bl.a. byvandring, kirkerundvisninger, naturvejlederaktiviteter eller åbne arkæologiske udgravninger ikke figurerer i statistikken og dermed ikke synliggøres som en vigtig del af museernes formidlingsvirksomhed.

For Vesthimmerlands Museums vedkommende betyder det, at der mangler en tredjedel af årets besøgstal, der var på 27.221 gæster i 2017. Og da Danmarks Statistik gælder som valid, bliver tallene straks gengivet af VisitDenmark og i Nordjyske.

Problemet med talakrobatikken er, at tallene ikke siger noget som helst om museernes virksomhed og kvalitet. De siger blot, at her kommer der mange, her kommer nogle færre og der kommer kun ganske få. Hver læser kan selv

tolke på tallene, og det mest nærliggende er, at høje besøgstal er lig med succesfuld museumsdrift.

Men succesfuld museumsdrift beror på langt flere kriterier, såsom indsamling af genstande og viden, forskning, samlingsvaretagelse, publikationer, konferencer osv. Men alt det fremgår altså ikke af Danmarks Statistiks opgørelse.

Hvad skal vi så med den, hvis den i bund og grund kun sammenligner pærer med bananer?

Læserbrev i Nordjyske
den 1. august 2018

Kirkebesøg

Besøg ved det gamle husmandssted i Ullits

Udsigt over Louns Sø

Besøg ved Giver Jættestue

2000 deltagere i Vesthimmerlands Kulturarvsmåned Vesthimmerlands Museum

Den vesthimmerlandske kulturarv samlede for fjerde år i træk både kommunens indbyggere og besøgende fra resten af Danmark

Juni måned har budt på hele 43 forskellige arrangementer, som kun er mulige på grund af en fantastisk velvilje og indsats fra alle de lokale kræfter rundt omkring i kommunen. I et tæt samarbejde mellem foreninger, museer og ildsjæle i hele Vesthimmerland blev der igen i år sat fokus på kulturarvens mangfoldighed og præsenteret et program, som gav masser af muligheder for anderledes og spændende oplevelser med kulturarven. Selve kernen i Kulturarvsmåned er de gode fortællinger og det levende ord, som uagtet den digitale tidsalder, vi lever i, stadig kan noget helt særligt.

Vitskøl Kloster

Kulturarven har en stor værdi som løftestang for de lokale fællesskaber, men

fejringen over en hel måned er også noget, som er med til at markedsføre Vesthimmerland som en attraktiv kommune, hvor der er fokus på identitet og udvikling. Vesthimmerland er stadig det eneste sted i Danmark, hvor kulturarven på denne måde bringes i spil til glæde for både indbyggere og besøgende.

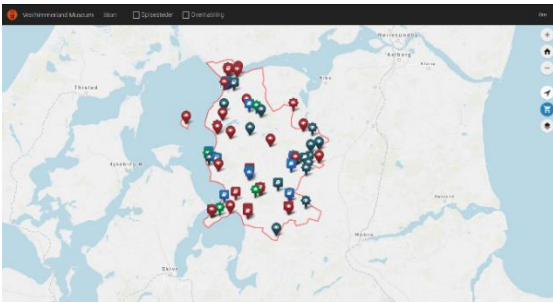
Juni 2018 har budt på vidt forskellige arrangementer fra eksperimenterende jernaldermadlavning til øvandring på Livø og Per Kirkebys verdenskunst.

Per Kirkebys første skulptur ved VHG, 1986

Planlægningen af næste års Kulturarvsmåned er allerede så småt gået i gang, så sæt allerede nu tid af i juni næste år, når kulturarven for femte gang fejres i Vesthimmerland.

Kontakt gerne koordinator Maria Clement Hagstrup på telefon 61 42 30 80 eller e-mail mch@vmus.dk med forslag til nye arrangementer eller ris og ros i forhold til den netop vel overståede Kulturarvsmåned.

www.dinturguide.dk
på opdagelse i Vesthimmerland

Måske sensommeren og efteråret skal bruges på at udforske Vesthimmerland? Et helt nyt tiltag gør det nu muligt at gå på digital oplevelse i Vesthimmerlands spændende historie fra oldtid til nutid.

Vesthimmerlands Museum har nemlig udviklet et nyt digitalt oplevelseskort, som vha. 72 forskellige punkter fortæller om relevante vinkler af den vesthimmerlandske historie i form af personer, steder, genstande, begivenheder og særlige naturoplevelser. Kortet kan tilgås både via web og smartphones, og giver brugerne mulighed for at sammensætte deres helt egen tur rundt i Vesthimmerland. Samtidig er der fra museets side et stort ønske om dialog med brugerne, så under hvert punkt er det muligt at kommentere eller stille spørgsmål til det pågældende emne.

Find kortet på: www.dinturguide.dk og kig gerne forbi Kulturarvstjenestens lokaler på Vesthimmerlands Museum og få en introduktion.

Kortet er blevet til med støtte fra LAG Jammerbugt-Vesthimmerland

Maria Clement Hagstrup
Museumsinspektør

Johannes V. Jensen Museet

Johannes V. Jensen Museet
Søndergade 48, 9640 Farsø
www.johannesvjensenmuseet.dk

Præsentation

Jeg, Peter Hørup, er 47 år og bosiddende i Nibe. Uddannet cand.mag. i Historie og Italiensk fra Aarhus Universitet. Jeg har i en årrække været ansat som højskolelærer på Rødding Højskole og senest som museumsinspektør på GASmuseet i Hobro.

Fagligt har jeg en meget bred kulturhistorisk interesse, hvor jeg altid har været optaget af menneskers levevilkår og livsførelse.

Jeg glæder mig derfor rigtig meget til at arbejde med Johannes V. Jensen sammen med de mange frivillige kræfter, der støtter op om museet.

Jeg synes, museet i Farsø giver en enestående mulighed for at skabe spændende kulturhistorisk formidling og samtidig profilere Vesthimmerlands særlige natur og historie.

Peter Hørup,
daglig leder

Arrangementskalender 2. halvår 2018

Onsdag den 8. august kl. 19 – 21

Byvandring i Thit og Johannes V. Jensens fødeby Farsø

På turen rundt i byen beretter Inger-Lise Jæger om de steder, som havde stor betydning for familien Jensen og de to søskende Thit og Johannes. Aftenen afsluttes med rundvisning på museet og en kop kaffe.

Entré: 50 kr. inkl. kaffe m. kage

Lørdag den 11. august kl. 14 – 16

Lørdagsmatiné med fællessang og musik

Sommerstemninger i danske og nordiske sange og viser. Vi skal synge sammen, og der bliver lidt at lytte til.

Else Bisgaard og Else Marie Spanggaard Drost (klaver) fortæller undervejs. Karen Rolskov medvirker på fløjte.

Der serveres hvidvin og frugt.

Entré: medlemmer 40 kr.

ikke medlemmer 50 kr.

Lørdag den 1. september kl. 13 – 17

Johannes V. Jensen og De Himmerlandske Heder – en tur til De Himmerlandske Heder

Vores tur til hederne begynder på Johannes V. Jensen Museet i Farsø med en let frokost. Lektor Aage Jørgensen fortæller under spisningen om Johannes V.'s engagement i kampen for fredningen af danske landskaber. Herefter går turen til De Himmerlandske Heder i egen bil med stop ved en række udvalgte udsigtspunkter og mulighed for traveture på heden. Undervejs berettes der om hedernes natur- og kulturhistorie.

Tilmelding:

Senest onsdag d. 29. august til vesthimmerland@dn.dk, tlf. 40515213, johannesvjensenmuseet@gmail.com, tlf. 24420125/22753544

Pris: 100 kr. inkl. frokost på museet med øl/vand og snaps

Onsdag den 19. september kl. 19.30

Hedeselskabets udvikling gennem tiderne v. projektchef Vibeke Højen

I 2016 fejrede Hedeselskabet sit 150 års jubilæum. Vibeke Højen fortæller om selskabets oprettelse, dets allerførste aktiviteter og de mænd, der stod i spidsen for selskabet bl.a. E. M.

Dalgas. Hedeselskabet blev stiftet med det formål at frugtbargøre de jyske heder. I takt med nye behov og ændret natursyn har Hedeselskabet omlagt sin indsats og arbejder i dag med langsigtet udvikling, benyttelse og beskyttelse af naturen.

Entré: 40 kr. for medlemmer

60 kr. for andre inkl. kaffe og kage

Torsdag d. 27. september kl. 19.30

De fynske malere og deres kunst

Lederen v. Johannes Larsen Museet, Mette Ladegaard Thøgersen, holder foredrag om de fynske malere og deres kunst og fortæller om Møllebakken i Kerteminde som kunstner"koloni" og senere museum.

Entre: 40 kr. for medlemmer, 60 kr. for andre, inkl. kaffe og kage

Lørdag d. 13. oktober

Tur til Johannes Larsen Museet og Fåborg Museet for støtteforeningens medlemmer

Invitation og tilmeldingsliste til turen udsendes efter sommerferien. Pris pr. person ca. 600 kr. inkl. transport, frokost, entré og omvisning.

Onsdag den 17. oktober kl. 14 – 16

Byvandring i Thit og Johannes V. Jensens fødeby Farsø

På turen rundt i byen beretter Inger-Lise Jæger om de steder, som havde stor betydning for familien Jensen og de to søskende Thit og Johannes. Byvandringen afsluttes med rundvisning på museet og en kop kaffe.

50 kr. inkl. kaffe m. kage

Torsdag den 18. oktober kl. 14 - 16

Kom og lav flotte skulpturer af kasserede bøger. Vi folder, bøjer, klipper, klistrer, tegner og maler i kasserede bøger. Vi har alt det, der skal bruges, så bare mød op til en hyggelig eftermiddag.

Børn gratis adgang, voksne 25 kr. Der serveres kaffe, saftvand og kage.

Onsdag den 31. oktober kl. 19.30

Generalforsamling i Støtteforeningen ved Johannes V. Jensen Museet

Medio november aftenarrangement:

Dyk ned i Johannes' forfatterskab

Gå på opdagelse i Johannes V. Jensens tekster for at erfare deres dybde og mangfoldighed. Ole Wøide leder læsekredsen. Endelig dato og tidspunkt offentliggøres senere på museets hjemmeside og i næste nummer af Kultur Thit.

Entré: 40 kr. for medlemmer

60 kr. for andre, inkl. kaffe og kage.

Lørdag den 8. december kl. 14 - 16

"Vor Sol er bleven kold"

Et arrangement m. oplæsning, sang, æbleskiver og gløgg.

Entré: 40 kr. for medlemmer

60 kr. for andre, inkl. kaffe og kage.

I samarbejde med ALFA planlægges der desuden en intimkoncert på museet i løbet af efteråret. Nærmere besked herom på museets hjemmeside og næste nummer af KulturThit.

www.vesthimmerlandslaegt.dk

Tirsdag den 4. september kl. 19

Ekstraordinær generalforsamling
Løgstør Bibliotek

Onsdag den 19. september kl. 19

Medlemsmøde
Farsø Skole

Tirsdag den 25. september kl. 19

Landbopiger i det 18. århundrede
v/Birgit Løgstrup, adj. prof., dr.phil.
Foredrag Vesthimmerlands Museum i
Aars kl. 19
(i samarbejde med FU)

Mandag den 8. oktober kl.19

Medlemsmøde
Farsø Skole

* Tirsdag den 23. oktober

Gotisk aften.
Løgstør Bibliotek

Onsdag den 7. november kl. 19

Amtsarkiverne – uægte børn og udlagte barnefædre
v/cand. fil Svend-Erik Christiansen,
Brabrand
Foredrag (i samarbejde med FU)
Vesthimmerlands Museum, Aars

* Tirsdag den 13. november

Gotisk Aften
Løgstør Bibliotek

Torsdag den 15. november

Tur til Rigsarkivet i Viborg
Der er denne dag brugerhjælp ovenpå læsesalen. Deres emne vides ikke endnu. Besked herom senere.

(Husk tilmelding til brugerhjælpen – Lene Majlandt)

* Tirsdag den 27. november

Gotisk Aften
Løgstør Bibliotek

Tirsdag den 4. december kl. 19

Juleafslutning
Løgstør Bibliotek

De 3 med stjernemærkede aftener er tænkt som et **ekstra tilbud** om træning i den gotiske skrift ved læsning af forskellige ord og dokumenter, som vi støder på i vores forskning.

Af hensyn til materialer vil vi gerne have tilmelding til hver af disse aftener et par dage før, til Bodil på mail:

bodil461@hotmail.dk.

Eller tlf. nr. 6126 1465

Medbring lup, skriveblok og kuglepen og gerne kaffe/the, eller hvad du har lyst til.

Vi holder en pause i løbet af aftenen.

Himmerlands Kunstmuseum

SKITSEN I BILLEDET REPRÆSENTERER STEMMEN

Berit Heggenhougen-Jensen

Den 10. august – den 7. oktober 2018

Fernisering fredag den 10. august

kl. 15 – 17

Berit tilhører kredsen *De Unge Vilde* og deltog således i den skelsættende generationsudstilling *Kniven på hovedet* på Tranegården i Gentofte, 1982, hvor hun også fik sit gennembrud. Hun arbejder med maleri, tegning, objekt, foto, video og installation.

Berit er repræsenteret på bl.a. Statens Museum for Kunst, AROS, Randers Kunstmuseum og KUNSTEN Aalborg. Berit Heggenhougen-Jensen udforsker landskabets løgne og spekulationshistorier.

Hun maler konstruerede landskaber med sparsom bevoksning. Det kan være bregner i skyggen, mos der kamuflerer spor, oversete huller, mudderet foran vinduet.

Vesthimmerlands Kunstforening

Efterårsudstilling 2018

Søndag den 14. oktober kl. 14

Fernisering

Fri entre

Udstillingen omfatter:

**Maleri • Keramik • Bronze • Sten •
Glas • Tegning • Papirkunst • Smyk-
ker**

Følgende kunstnere udstiller:

Christina Kjelsmark

Inge Kjær

Ellen Korshøj

Agnete Maagaard

Frederik Kløve Jacobsen

Tanja Kaleovski

Marianne Stenberg

Mette Nørhede

Flemming Holm

Anni Kristine Holm

Jette Vestmar

Eva Dalby- Jacobsen

Rie Brødsgaard

Hanny Abel

Udstillingen slutter

lørdag den 17. november kl. 17

Alle er velkomne.

Hanny Abel

Rie Brødsgaard

Hanny Abel

Lokalhistorisk billedaften

den 15. november 2018 kl. 19

Arkivets medarbejdere har været i magasinet og fundet en ny stak billeder frem, som alle er med til at fortælle historien om Aars. Der tages denne gang udgangspunkt i alle de nye billeder, der i løbet af 2018 tilgik arkivets samling. Entre: 30 kr. (Gratis adgang for medlemmer af Lokalhistorisk Forening). Vesthimmerlands Museum, Søndergade 44, 9600 Aars.

Tilmelding senest den 13. november på telefon 98 62 35 77 eller mail: ki@vmus.dk

Museet og Museumsforeningens efterårsprogram

Kan kunst og kulturarv bruges til byudvikling i Aars?

Onsdag den 26. sep. kl. 19-21

Vesthimmerlands hovedby Aars er vokset fra lille landsby til moderne uddannelses- og erhvervsby. Med flytningen af rådhus og svømmehal bliver der brug for en byfornyelsesproces, der kan skabe nye æstetiske byrum og attraktive funktioner i samklang med etablerede undervisnings- og kulturinstitutioner. Kom og vær med! Aftenen består af oplæg og debat.

Vesthimmerlands Museum, Søndergade 44, 9600 Aars

Arrangør: Vesthimmerlands Museum, Søndergade 44 9600 tlf. 98623577

mail@vmus.dk,

<http://www.vesthimmerlandsmuseum.dk>

Pris: Gratis

Mandag den 8. oktober kl. 19

Aggersborg – mere end en vikingeborg v/professor MSO Søren M. Sindbæk, Århus Universitet og museumsinspektør Bjarne Henning Nielsen, Vesthimmerlands Museum

Aggersborg er sammen med de øvrige danske vikingetids ringborge på vej mod en plads på UNESCO's verdens-

arvsliste. Det sker forhåbentlig inden for de nærmeste år.

Mange tænker måske på Aggersborg som den største og mest betydningsfulde af de fem danske vikingeringborge. Men knuden med Aggersborg har imidlertid gennem mindst 1500 år huset vigtige funktioner. Allerede fra 200-tallet har der været rig og magtfuld bebyggelse på Aggersborgknuden, og hvor borgen nu ses, lå der allerede fra 700-tallet en stor bebyggelse med handel og forskellig håndværksproduktion. Dernæst vikingeborge i det sene 900-tal og siden kongsgård og adelsgård i middelalder og derefter.

Søren Sindbæk trækker de store linjer fra den nyeste forskning til de nyeste tolkninger af ringborgenes betydning, og Bjarne H. Nielsen kommer denne aften med resultater fra mange års arbejde med vikingetiden i Vesthimmerland.

Arrangementet er i samarbejde med Vesthimmerlands Folkeuniversitet.

Pris: 40 kr. for medlemmer af Vesthimmerlands Museumsforening og 80 kr. for andre

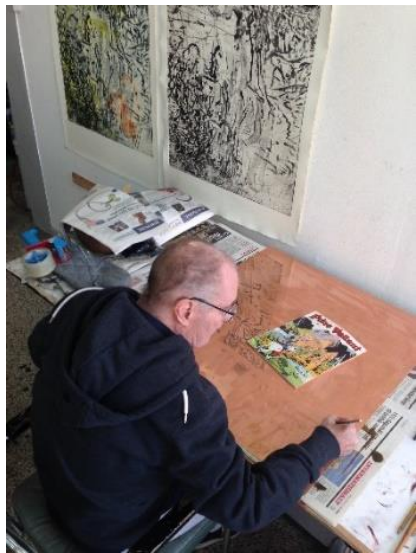

Barske vikinger i Varangergarden

Torsdag den 25. oktober kl. 19

Per Kirkeby – liv og værk

foredrag v/forfatter Erik Steffensen
Per Kirkeby er en af malerkunstens store skikkelser. Hans liv og værk følges i dette foredrag fra ungdommen og

ind i den modne fase fra 1980'erne, der skaffede ham international anerkendelse. Foredraget, som er baseret

på biografien "At trække en streg", følger det private liv tæt, og viser os, hvordan det levede liv påvirkede billederne.

Pris: 75 kroner

Mandag den 5. november kl. 19

Arkæoscience

v/ professor Karin M. Frei
Vesthimmerlands Museum, Museumsforeningen og Folkeuniversitetet i Vesthimmerland har nu den store fornøjelse at kunne præsentere en af de førende forskere inden for arkæoscience, professor MSO ved Nationalmuseet, Karin M. Frei.

Karin Frei er kendt for sit banebrydende arbejde med strontiumanalyse, og hendes resultater har blandt andet påvist, at både Skrydstrupkvinden og Egtvedpigen ikke stammer fra Danmark. En viden, som har givet en helt ny forståelse af samfundet i bronzealderen.

Hun vil denne aften fortælle om sin forskning og også præsentere os for resultater, der er analyseret frem af forskellige fund fra Vesthimmerland, her iblandt moseskeletter.

Karin Frei kombinerer arkæologi med geokemi og når på den måde frem til nye, spændende vinkler på vores fælles historie.

Pris: 40 kr. for medlemmer af Vesthimmerlands Museumsforening og 80 kr. for andre

Karin Frei på arbejde

Tirsdag den 6. november kl. 19

Vesthimmerlands Museum,
Søndergade 44, 9600 Aars

Pris 60 kr.

Billetsalg: HimmerlandsBilletten

Thit – og den elskede og hadede storebror Johannes V!

Jens Andersen, forfatter til "Thit – den sidste Valkyrie", vil fortælle og gennem Thit give et spændende blik på barndomshjemmet, forældrene, familien, byen Farsø, Himmerland og - ikke mindst - den elskede og hadede storebror Johannes!

I forbindelse med foredraget vil Vesthimmerlands Museum lave en mindre udstilling omkring den kommode, hvori Johs. V. (og måske også Thit!) sov i deres første tid.

Arrangør: Støtteforeningen for Johs. V. Jensen Museet og Thits Venner og Vesthimmerlands Museumsforening
Arrangementet udsat fra marts 2018.

Efterårsudflugt for medlemmer af de fire museumsforeninger lørdag den 29. september

Heden har præget Himmerlands landskab og kulturhistoriske udvikling. Men især for dyrlægefamilien Jensen i Farsø har den og dens almuebefolkning været en stor inspirationskilde.

Turen er inspireret af udstillingen på Johannes V. Jensens museum om Johannes V. og naturen og hans indsats for fredningen af heden. På turen vil der blive fortalt om Hans Jensen, og hvordan begge børn inddrog farens og egnens fortællinger i deres forfatter-skab. Vi kører til Kongenshus Mindepark og bliver guidet rundt i landskabet i bus og hører historien om opdyrknin-gen af den jyske hede.

Frokosten nydes på Mønsted kro.

Derefter køres til Skive, hvor vi skal se det helt nyåbnede museum (åbner 15. september) bl a. med udstillingen *Liv*

og Landskab – perspektiver på Skive-egnen. Museet har en historisk samling af malerier af bl. a. Hans Smidth, Emilie Demant Hatt og Christen Dalsgaard.

Program:

8.30 præcis. Afgang fra ALFA i Aars

Ca. 9.30. Formiddagskaffe – Dollerup Bakker med udsigt over Hald sø

Ca.10.30 Ankomst til Kongenshus mindepark.

Ca.13.00. Frokost på Mønsted Kro

Ca. 13.45. Afgang til Skive museum

16.30. Afgang til Aars - Eftermiddags-

kaffe før afgang

17.30 Hjemkomst til Aars

Pris for turen er 300 kr. Drikkevarer til frokosten betaler man selv.

Tilmelding fra 1. august via

www.himmerlandsbilletten.dk

Sidste tilmelding 19. september. Bibliotekerne i kommunen er behjælpelige med tilmeldinger via himmerlandsbilletten.

Yderligere oplysninger hos

Sonja Marcussen

tlf.: 2967 6324

e-mail: sonja.k.marcussen@gmail.com

Se evt. udsendte indbydelse.

Historisk mad-, øl- og mjødlaug

- er nu en realitet. Første projekt blev præsenteret i kulturarvsmåned, hvor en del mennesker trodsede regnen – den eneste regnbyge stort set i hele kulturarvsmåned – og kom for at smage røget ost og røget ørred, røget i kopien af røgeovnen fra jernalderen.

En stor succes.

Desuden var der naturligvis brød og smagsprøver på øl, mjød og hyldeblomstrik med havtorn.

Forud var gået spændende dage med konstruktion af ovnen.

Starten på "kuppen" til selve ildstedet

Ingen vidste, hvordan sådan en så ud over jorden. Arkæolog Kåre Gyldenløve kunne rekonstruere det "underjordiske", så Dorte, Ellinor og jeg gik i gang med at eksperimentere med det "overjordiske".

Pile "kurven" – måske ikke verdens flotteste, men den fungerede efter hensigten

Og der skulle en del eksperimenter til, da ingen af os er uddannede pileflettere.

Heldigvis vidste Dorte noget om ler, og så kunne vi få lidt vejledning fra tidligere leder af Historisk Værksted i Giver samt en artikel om svenske arkæologers forsøg med en bageovn.

Leret blandes op med bakkesand og halm

Pile "kurven" lerkli-
nes

Den næsten færdige kuppel

Og her ses de færdige kupler ved ovnen på indvielses-
dagen

Det har været enormt spændende og lidt udfordrende, og skulle du nu have fået lyst til at blive en del af laug, kan du melde dig til Sonja Marcussen tlf.: 29676324

e-mail: sonja.k.marcussen@gmail.com

Et af de næste projekter bliver sikkert at riste malt til ølbrygning.

Kåre har anlagt humlehaven.

Planlægningsmøde for efterårets aktiviteter bliver

onsdag den 5. september kl. 16

i skolestuen i administrationsbygningen. Kom gerne med gode forslag.

Sonja

FIRMAMEDLEMSKAB

Vi er meget glade for, at en række lokale virksomheder støtter museumsforeningen med et firmamedlemskab, som giver firmaet mulighed for en gratis rundvisning på museet for deres medarbejdere.

Det muliggør også udgivelsen af dette medlemsblad uden annoncer.

Derfor opfordrer vi til at støtte følgende virksomheder:

AARS AVIS

Himmerlandsgade 150, Aars

AARS FARVEHANDEL ApS

Himmerlandsgade 88, Aars

ADVOKATFIRMAET

BINDSLEV & KJELDSEN ApS

Kirkegade 1, Aars

ARKITEKTFIRMAET

Oustrupvej 28, Aars

DATHOPRINT ApS v/Kasper Dahl,

Industrivej 93, Aars

EXPERT v/Jesper Nielsen

Himmerlandsgade 57, Aars

HINRICHTSEN ApS

GULD - SØLV - URE - OPTIK

Himmerlandsgade 58, Aars

JUTLANDER BANK

Markedsvej 5-7, Aars

NCO BYG A/S

Vestvej 5, Aars

SPAR NORD

Himmerlandsgade 70, Aars

STUBBERUP A/S

Industrivej 91, Aars

TURBOVEX A/S,

Industrivej 45, Aars

VESTHIMMERLANDS MUSEUMSFORENING

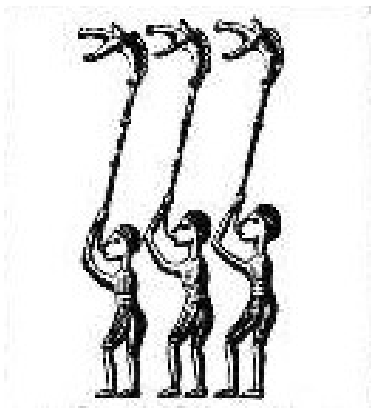
En støtteforening for Vesthimmerlands Museum. Den yder årlige tilskud til museets drift. Foreningen arrangerer foredrag og ekskursioner mv. om egnens historie fra oldtid til nutid.

Medlemskabet giver gratis adgang til alle museets udstillinger - også kunstudstillinger - og rabat ved deltagelse i arrangementer.

Medlemmerne holdes orienteret gennem dette medlemsblad, der udkommer to gange om året, samt på mail.

Og ikke mindst – medlemmerne får årbøgerne fra Vesthimmerlands Museum og Lokalhistorisk Forening gratis, hvis man selv henter dem på museet.

Henvendelse om medlemskab til kassereren, formanden eller i receptionen på museet.

Bestyrelsen

Formand:

Hardy Jensen

hardyjensen@email.dk

Næstformand:

Egon Jensen

jensen.hornum@gmail.com

Kasserer:

Bente Høj Jensen

bhj@aars.dk

Sekretær:

Susanne Appel

susappel0@gmail.com

Redaktør:

Sonja Marcussen

sonja.k.marcussen@gmail.com

Bestyrelsesmedlemmer:

Ulla Østerbye

ulla.oesterbye@gmail.com

Dorte Glasius

christian@glasius.dk

Suppleanter:

Anna-Marie Rode

annamarierode@gmail.com

Erna Dalgaard

aaparken58@gmail.com

